

Kertomus vuoden 2013 toiminnasta

TAMPEREEN JOUKKOLIIKENNE

Kaupunkiympäristön kehittäminen
Tampereen kaupunki

PL 487, Frenckellinaukio 2 E
PL 284 (laskutus)

33101 Tampere
Puh. vaihde 03 565 611

joukkoliikenne@tampere.fi
etunimi.sukunimi@tampere.fi

joukkoliikenne.tampere.fi
[www.facebook.com/
tampereen.joukkoliikenne](http://www.facebook.com/tampereen.joukkoliikenne)

KERTOMUS VUODEN 2013 TOIMINNASTA

Joukkoliikennepäällikön katsaus	3
Joukkoliikennejärjestelmä ja -organisaatio	4
Linjasto	6
Liikennemuutokset	8
Teisko-Aitolahti -alueen liikenne	8
Matkaliput	10
Seutulippujärjestelmä	12
Matkakortti- ja informaatiojärjestelmät	13
Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta	14
Tiedotus ja markkinointi	15
Tilinpäätös 2012	16
Tilattu sopimusliikenne	18
Tilastoja	19
Yhteystiedot	20

Vuosi 2013 vietettiin Tampereen joukkoliikenteessä pääosin hallinnollisissa askareissa tulevaa suunnitellen, päätöksiä tehden ja niitä toimeenpannen. Toiminta oli vilkasta lähinnä konttorilla, kentällä ja toimintaympäristössä vallitsi maltillisen matala ilmapiiri.

Joukkoliikenteen matkustajamäärä pysyi lähes edellisen vuoden tasolla – kasvua mitattiin vain muutamia prosenttia kymmenyksinä. Useamman vuoden jatkunut voimakas kasvu pysähtyi lähinnä Tampereen heikon työllisyystilanteen johdosta. Vuoden 2013 lopussa Tampereen työttömyysaste oli noussut jo 17,1 prosenttiin. Tavoitteeksi asetettu 3 prosentin matkustajamäärän kasvu jäi selvästi saavuttamatta.

Joukkoliikenteen hoidon kustannustason nousu korreloi luonnollisesti taloudellisen kasvun kanssa. Matalasuhdanteessa kustannusindeksikin kasvaa maltillisesti ja vuoden 2013 aikana kustannuskasvua toteutui 0,8 prosenttia. Kaksi edeltävää vuotta menttiin yli 5 prosentin vuosikasvulla.

Vuoden aikana tehdyt liikennemuutokset olivat hyvin maltillisia. Linja 19 (Atala-Keskustori-Tesoma) lakkautettiin ja korvattiin lisäämällä vastaavasti palvelutarjontaa pääosin samaa reittiä ajavalle linjalle 29 (Linnainmaa-Keskustori-Rahola). Linja 37 jatkettiin Leinolasta kaupungin laajentuessa uudelle Risson alueelle. Sopimusliikenteen tarjonta lisääntyi lähinnä sopimustekniikalla, kun Ylöjärven Vuorentaustan alueen liikenne liitettiin Tampereen sopimusliikenteen pariin 1.1.2013 alkaen.

Joukkoliikenteen seudullisessa yhteistoiminnassa valmistauduttiin kertomusvuonna joukkoliikenteen siirtymäajan jälkeisiin järjestelyihin. Kangasalan, Lempäälän, Nokian ja Vesilahden kuntien joukkoliikenne päätettiin järjestää 30.6.2014 alkaen EU:n palvelusopimusasetuksen mukaisesti joukkoliikennelautakunnan tilaamana bruttosopimusliikenteinä. Bruttosopimusliikenteessä liikennöitsijän vastuulla on liikenteen urakointi ja joukkoliikenteen tilaaja kerää lipputulot. Liikenteen suunnittelusta ja taksoista vastaa tilaaja. Pirkkalan osalta vastaava päätös tehtiin vuonna 2012 ja kaikki nämä liikenteet suunniteltiin loppuun ja kilpailutettiin vuoden 2013 aikana. Kilpailu onnistui hyvin. Tarjoajia oli riittävästi ja tarjousten hintataso alitti odotukset – maltillisesti. Ylöjärven ja Oriveden osalta siirtymäaika päättyy vuonna 2016.

Joukkoliikenteen taksoja korotettiin 1.1.2013 alkaen hieman yli kaksi prosenttia. Taksan korotus kohdistui lähes kaikkiin lipputuotteisiin.

Kausilipuissa 90 ja 180 vuorokauden kausilippujen hinnat pidettiin pitkäaikaisen perinteen mukaisesti edelleen ennallaan. Kyseiset hinnat viettävät 10-vuotisjuhlia vappuna 2014.

Seudullisesta lippu- ja tariffijärjestelmästä 1.7.2014 alkaen tehtiin päätös marraskuussa 2013. Samassa yhteydessä linjattiin kesällä 2016 toteutuvan koko kaupunkiseudun kattavan lippu- ja tariffijärjestelmän suunnittelua. Tulevalla lippu- ja tariffijärjestelmällä on merkittävä vaikutus joukkoliikenteen käytön kasvuun erityisesti Tampereen kaupunkiseudun kehyskunnissa.

Maltillisesti kehittyneen toimintaympäristön ja tärkeiden hallinnollisten päätösten lisäksi kertomusvuosi muistetaan seutulipun laajenemisesta juniin, ainakin Lempäälässä ja Nokialla. Junissa ja busseissa kelpavaa yhteislipputuotetta on toivottu jo vuosikymmeniä – parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Mika Periväita
joukkoliikennepäällikkö

Joukkoliikenteen seudullinen yhteistoiminta

Tampereen kaupunki toimii EU:n palvelusopimusasetuksen sekä kansallisen joukkoliikennelain mukaisena toimivaltaisena viranomaisena Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven kuntien muodostamalla alueella. Seudullinen yhteistoiminta käynnistyi 1.1.2011 ja se sisältää toimivaltaisen viranomaisen tehtävien lisäksi sopijakuntien keskenään sopimat joukkoliikenteeseen liittyvät tehtävät.

Joukkoliikenteen viranomaistoiminnasta on säädetty joukkoliikennelaisissa. Seudullisen yhteistoiminnan sisällöstä muilta osin on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Yhteistoiminnan tavoitteena on toteuttaa kuntarajat ylittävää yhteistyötä joukkoliikenteen järjestämisessä sekä kehittää ja koordinoida seudullista joukkoliikennettä niin, että joukkoliikenteen palvelutaso paranee ja palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja edullisesti. Kuntien itse määrittelemät palvelutasotavoitteet ohjaavat liikenteen suunnittelua. Liikenteen toteuttaminen ja järjestämistapa perustuu sen kunnan, jota kyseinen liikenne ensisijaisesti palvelee, esitykseen ja rahoituspäätökseen.

Tampereen kaupungin organisaatioon kuuluva Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta toimii päätöksentekoolimena seutuliikenteessä ja Tampereen kaupungin sisäisessä liikenteessä. Lautakunnassa on 14 jäsentä, joista Tampereen kaupungin valtuusto valitsee seitsemän jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen sekä muiden kuntien valtuustot kukin yhden jäsenen ja tälle henkilökohtaisen varajäsenen. Jäsenen ja varajäsenen tulee olla valtuutettu tai varavaltuutettu. Tampereen kaupunginvaltuusto valitsee asettamistaan jäsenistä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Joukkoliikennelautakunnan lisäksi yhteistoiminnan toimielimiä ovat kuntien joukkoliikennedyshenkilöistä muodostettu kaupunkiseudun joukkoliikennetyöryhmä sekä Pirkanmaan ELY-keskuksen ja maakuntaliiton yhdyshenkilöistä muodostettu alueellinen joukkoliikennetyöryhmä.

Viranomaisen tehtävä on määritellä joukkoliikenteen palvelutaso ja päättää joukkoliikenteen järjestämistavasta toimivalta-alueellaan. Viranomaistehtäviin kuuluu harjoitettavan reitti- ja kutsujoukkoliikenteen lupaviranomaisena toimiminen sekä niin sanottujen siirtymäkauden liikennöintisopimusten hallinta. Siirtymäkauden liikennöintisopimuksilla tarkoitetaan ennen joukkoliikennelain voimaantuloa 3.12.2009 myönnettyjä linjaliikennelupia, joiden jatkamisesta liikenteenharjoittaja ja toimivaltainen viranomainen ovat sopineet viimeistään 2.12.2009. Tampereen seudulla toimivaltainen viranomainen lainvoimaantulohekellä oli Länsi-Suomen lääninhallitus (nykyinen Pirkanmaan ELY-keskus). Siirtymäkauden sopimukset on siirretty 1.1.2011 alkaen Tampereen kaupungille.

Joukkoliikenteen seudullisen yhteistoiminnan taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Yhteisten

tutkimus- ja kehityshankkeiden kustannukset jaetaan kuntien asukaslujen suhteessa. Organisaatiosta ja lautakuntatoiminnasta aiheutuvat kiinteät valmistelu- ja toimeenpanokustannukset jaetaan kunkin kunnan asukkaiden tekemien joukkoliikennematkojen suhteessa. Kaupunki- ja seutulippujen hintavelvoitteiden määrittämisestä aiheutuvista kustannuksista vastaa kukin kunta omalta osaltaan. PSA:n mukaisesti hankitun liikenteen kustannukset jaetaan siten, että kunnan sisäisen liikenteen nettokustannuksista vastaa kunta itse ja kuntien välisen liikenteen nettokustannukset jaetaan niiden kesken, joita ko. liikenne palvelee kuntalaisten matkustuksen (lipputulojen) suhteessa. Edellä mainittuja periaatteita noudatettiin kertomusvuonna soveltaen.

Tampereen kaupungin joukkoliikennejärjestelmä

Tampereen joukkoliikennepalvelut toteutetaan kaupungin omana tuotantona ja ostoliikenteenä. Liikenne hankitaan ns. bruttokustannuseriaatteella eli tuottajille maksetaan korvaus liikennöinnistä tilaajan pitäessä lipputulot. Oma tuotantoa ja ostoliikennettä täydentää yhteistariffiliikenne, millä tarkoitetaan menettelyä, jossa seudullinen liikenne sopimuksen mukaisesti noudattaa kaupungin alueella kaupungin määrittelemiä tariffeja.

Oman tuotannon eli Tampereen Kaupunkiliikenne liikelaitoksen osuus liikenteestä oli kertomusvuonna noin 71 prosenttia. Väinö Paunu Oy:n osuus koko liikenteestä oli kertomusvuonna 18 prosenttia ja Länsilinjat Oy:n osuus oli noin 9 prosenttia. Linjan 32 liikenteen tuottajana toimi Tilausliikenne Atro Vuolle Oy 12.8.2013 asti, jonka jälkeen kyseinen palvelu järjestettiin palveluliikenteenä Tampereen Logistiikan toimesta. Linjaa 25 liikennöi Onnibus Oy 12.8.2013 alkaen. Teiskon liikenteessä liikennöi Väinö Paunu Oy:n ohella Tilausliikenne Lauri Möttö Ky.

Yhteistariffiliikenteessä ovat mukana seutuliikenneoperaattorit Väinö Paunu Oy, Länsilinjat Oy, Helmikkala Ky, Luopioisten Linja Oy sekä Valkeakosken Liikenne Oy. Seutuliikenneoperaattorit eivät saa lipputulojen ja lipputulon lisäksi muuta korvausta Tampereen kaupungilta.

Tampereen kantakaupungissa liikennöidään arkisin palveluliikennettä, joka on tarkoitettu huonosti liikkumaan pääseville ja liikuntaesteisille. Palveluliikenteen 17 pikkubussin palvelu ostetaan kuudelta yksityiseltä yrittäjältä. Palveluliikenteessä noudatetaan kaupungin joukkoliikenteen tariffeja.

Tampereella joukkoliikenteen käyttömenoista noin neljännes ketaan verovaroin. Tämän subvention avulla ylläpidetään kattavat joukkoliikennepalvelut ja edulliset lipunhinnat koko kaupungissa. Joukkoliikenteessä tehtiin Tampereella vuonna 2013 noin 33,5 miljoonaa matkaa.

Kaupunkiympäristön kehittäminen				
Risto Laaksonen				
Yleisten alueiden suunnittelu	Maankäytön suunnittelu	Rakennuttaminen, kunnossapito ja valvonta	Viranomaisyksiköt	<p>Joukkoliikenne 31.12.2013</p> <p>Joukkoliikennepäällikkö Mika Periviita</p>
<p>Tiedotus ja markkinointi Markkinointisuunnittelija Hanne Tamminen</p> <p>Liikennepalvelut Suunnittelupäällikkö Juha-Pekka Häyrynen Joukkoliikennelogistikko Juha Kortteus Joukkoliikenneinsinööri Tero Myyryläinen Joukkoliikenneinsinööri Sami Ruotsalainen</p> <p>Matkapalvelut Asiakaspalvelupäällikkö Tanja Lehtonen Suunnittelija Harri Hakala Asiakaspalvelusuunnittelija Maiju Lieskivi Toimistovastaava Miia Nieminen Palveluvastaava Satu Paakkonen</p> <p><i>Asiakaspalvelusihteerit:</i> Toni Huitula Mika Julkunen Riitta Puro 50 % Anneli Korkiamäki Mervi Mäkelä Meeri Ojala Teija Paasio Marita Yadigar-Bigün Eija Lehtonen 50 %</p>				

Tampereen kaupungin joukkoliikenneyksikkö

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan toimialaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta huolehtii Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön kehittämisen ydinprosessiin sijoittunut tilaajayksikkö, joukkoliikenneyksikkö. Joukkoliikenteen palvelutilausta suunniteltaessa arvioidaan joukkoliikenteen tarve ja sen kehittyminen, suunnitellaan joukkoliikenteen linjasto ja liikennöinti sisältäen reitit, aikataulut ja pysäkkien paikat. Tilaaja suunnittelee liikenteen autokierrot ja hankkii ne tuottajilta. Tilaaja vastaa myös joukkoliikenteen tukipalvelujen kehittämisestä (rahastus- ja informaatiojärjestelmät) ja on mukana koordinoimassa muita kaupungin henkilöliikenteen palveluja (palveluliikenne, matkapalvelukeskus). Joukkoliikenteen tilaaja vastaa tariffisuunnittelusta, yhteistariffiliikenteen taloudellisesta selvityksestä (clearing) sekä lippujen myynnistä ja myyntiverkostosta.

Karttamerkinntät • Map Symbols

- Pääte pysäkki • Terminus
- Välipysäkki • Intermediate Bus Stop
- Yhteistariffiliikenteen aikataulupiste
Timetable point for Joint Local Transport
- Reittiliikennöidään päivittäin. Tiheä vuoroväli.
Buses run daily and frequently on this route.
- Reittiliikennöidään päivittäin. Harvempi vuoroväli.
Buses run daily and less frequently on this route.
- Reittiliikennöidään vain tietyinä päivinä.
The route is operated only on certain days.
- Seutuvyöhyke • Regional Public Transport bus line
- Seutuliikenne • Regional bus line
- Pysäkillä pyöräparkki • Bicycle parking at the bus stop
- Rautatieasema • Railway station
- Linja-autosäema • Bus station
- Linja liikennöi myös yöaikaan.
The line is operated also at night time.

Tampereen joukkoliikenne Tampere Public Transport

Frenckellinaukio 2 B • 03 5656 4700
ma-pe 8.30 – 17.30 • Mon-Fri 8.30am–5.30pm

- joukkoliikenne@tampere.fi
- joukkoliikenne.tampere.fi
- [tampereen.joukkoliikenne](https://www.facebook.com/tampereen.joukkoliikenne)
- aikataulut.tampere.fi

Tampereen bussilinjat • Tampere Bus Lines

- 1 Härmälä (Pirkkahalli) - Keskustori - Tesoma - Kalkku
- 2 Rauhanlempi - Keskustori - Pyyntikintori
- 3 Petsamo - Keskustori
- 5 (TAYS -) Hervantakeskus - Vuore - Lahdesjärvi - Keskustori
- 6 TAYS - Kaukajärvi - Hervantakeskus - Hatanpään sairaala
- 7 Sarankulma (Pirkkahalli) - Keskustori - Silvikkala
- 10 Järvenivu - Keskustori - Pispalanharju
- 11 Pere - Keskustori - Kalkku
- 12 Hallila - Nekala - Keskustori
- 13 Hermä - Keskustori - Tohloppi - Lamminpää - Ylöjärvi
- 15 Kaukajärvi - Nekala - Keskustori
- 16 Leinola - Keskustori - Lentävänniemi (- Ryydynpohja)
- 17 Vehmainen - Keskustori - Pyyntikintori
- 18 Atala - Keskustori - Tesoma - Haukluoma
- 20 Hirkiuvori - Hervanta - Hämeenpuisto
- 21 Turvola - Keskustori - Lielähti - Ikuri - Tesoma
- 22 Annala - Keskustori
- 23 Länsi-Hervanta - Keskustori
- Y23 Länsi-Hervanta - Hallila - Nekala - Keskustori
- 24 Itä-Hervanta - Tampella - Keskustori (Aleksis Kiven katu)
- 25 Janka - Keskustori - Tahmela
- 26 Multsilta - Keskustori - Kaarila
- 27 Irtala - Keskustori - Ryydynpohja
- 28 Sorila - Keskustori
- Y28 Nurmi - Atala - Keskustori
- 29 Linnainmaa - Keskustori - Rahola
- 30 Etelä-Hervanta - Keskustori
- 31 Korkinmäki - Nekala - Pyyntikintori
- 33 Lahdesjärvi - Keskustori
- 36 Myllypuro - Tesoma - Keskustori - Hatanpää - Multsilta
- 37 Riso - Eteläpuisto
- 90 (Kaanaa -) Terälahti (- Malsansaari) - Kämmentniemi - Pyyntikintori
- 91 Sorila (- Diabetes-keskus) - Aitonniemi
- 92 Sorila - Pulesjärvi - Viitapohja (- Kämmentniemi) - Sorila

Sinisten bussien

reitit 12.8.2013–1.6.2014

•••••
Tampere Public Transport bus lines

Tampereen joukkoliikenne
Yksi kaikkien puolesta.

LIKENNEMUUTOKSET

Kesäkauden 2013 muutokset

Linjan 3 reitti Lahdesjärveltä Keskustorille (ja Keskustorilta Lahdesjärvelle) Hatanpään valtatieä muutettiin linjan vakituiseksi reitiksi. Linjalla ei ajettu Hämeenpuiston kautta.

Linja 11 ajettiin reitillä Pere - Keskustori. Reittiosaa Keskustori - Kalkku ei ajettu.

Linjan 20 reittiä jatkettiin Keskustorilta Särkänniemeen. Viikonloppuisin ajettiin linjatunnuksella 20S reitillä rautatieasema - Särkänniemi. Linja korvasi aikaisempina kesinä ajetun linjan 4. Hikivuoressa Annalankadun reittiosuus jäi pois. Linja ajettiin reittiä Hikivuorenkatu - Ojavainionkatu - Juvankatu jne.

Linjan 22 Pyynikintorin päätepysäkki siirtyi Keskustorille. Annalassa Ojavainionkatu - Hikivuorenkatu - Annalankatu reittiosa jäi pois ja linjalla ajettiin suoraan Juvankatua pitkin.

Linja 36 ajettiin reitillä Keskustori - Tesoma - Myllypuro. Reittiosaa Keskustori - Multisilta ei liikennöity.

Vuorotarjontaa lisättiin **linjoille 13, 18, 20, 22** ja vähennettiin **linjoilla 10, 23 ja 92**.

Linjat 19, 38, 39, Y3, Y17, Y21 ja Y35 eivät liikennöineet kesäkaudella.

Talvikauden 2013-2014 muutokset

Linjan 3 reitti lyhennettiin välille Keskustori – Petsamo. Osuuden Keskustori – Lahdesjärvi korvasi uusi linja 33.

Linja 19 lakkautettiin, ja palvelu korvattiin lisäämällä vuoroja **linjalle 29** Linnainmaa – Keskustori – Rahola.

Linjan 28 päätepysäkki siirtyi Pyynikintorilta Keskustorille.

Linja 32 lakkautettiin. Korvaava palvelu järjestettiin palvelubussiliikenteellä.

Uusi linja 33 alkoi liikennöidä Keskustorilta Lahdesjärvelle arkisin.

Linjan 37 Leinolassa sijainnut päätepysäkki siirrettiin Rissoon, ja linjan reitti muuttui keskustassa. Linja liikennöi Sammonkadulta Rautatienkadulle ja Satakunnankadulle ja tästä edelleen Hämeenpuiston kautta Eteläpuistoon.

Liikennettä lisättiin **linjoille 5, 13, 16, 18, 20, 22 ja 29**.

TEISKO-AITOLAHTI -ALUEEN LIIKENNE

Teisko-Aitolahti-alueen henkilöliikennettä on suunniteltu ja toteutettu vuodesta 2000 lähtien yhtenä kokonaisuutena sisältäen linja-auto- ja liityntäliikenteen sekä asiointiliikenteen ja koulukuljetusten organisoinnin. Käytännön työ on tehty tiiviissä yhteistyössä kaupungin hallintokuntien sekä Teiskossa liikennöivien liikenneyritysten kesken. Alueen henkilöliikenteen ja -kuljetusten rahoituksesta ovat vastanneet joukkoliikenneyksikkö ja perusopetus. Käytännön työ linja-autoliikenteen osalta on tehty Tampereen kaupungin joukkoliikenneyksikössä.

Teisko-Aitolahti – alueen joukkoliikenne siirtyi 6.6.2011 alkaen järjestettäväksi Tampereen kaupungin joukkoliikenneyksikön toimesta ja samalla alue liitettiin tilaaja-tuottaja – malliin. Alueen liikennöinti kilpailutettiin vuosien 2010–2011 vaihteessa ja liikennöitsijöiksi valittiin Väinö Paunu Oy sekä Lauri Möttö Ky. Tampereen kaupungin joukkoliikenneyksikkö maksaa liikennöitsijöille suoritteiden mukaista korvusta ja pitää itse lipputulot.

Alueen linjoja pyrittiin muutoksessa selkeyttämään siirtymällä yhdestä linjasta kolmeen linjaan. Nyt linja 90 kulkee pelkästään Pyynikintori-Sorila-Kämmenniemi-Terälahti-Kaanaa –välillä. Aitoniemen sekä Viitapohjan linjat nimettiin eri linjanumerolla ja ne järjestettiin liityntänä linjojen 28 sekä 90 kanssa. Vaihdot näille linjoille tapahtuvat So-

rilassa, mutta osa vaihdoista on suunniteltu myös Kämmenniemeen.

Aluetta palvelevat linjat ovat:

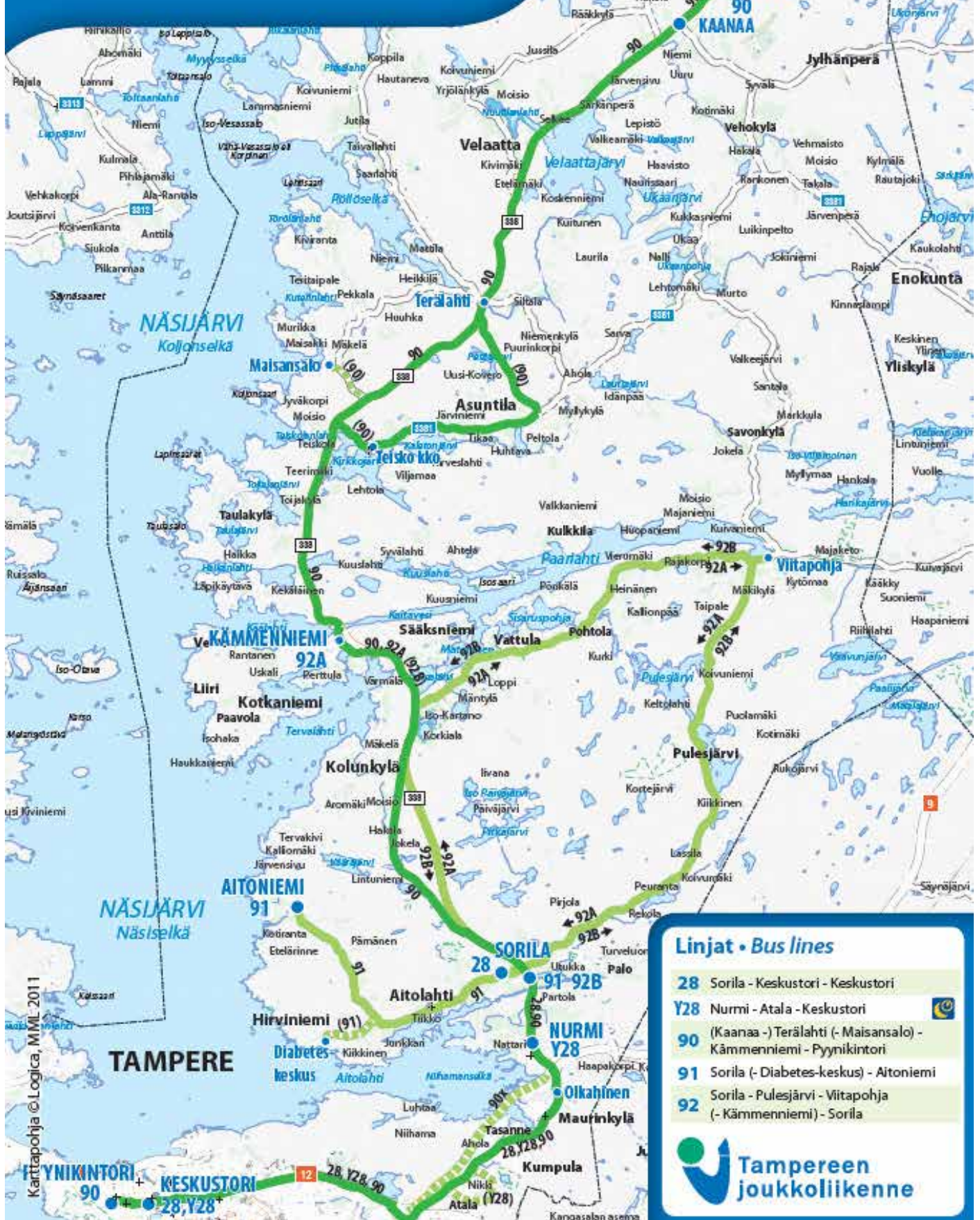
- 90 Pyynikintori – Sorila – Kämmenniemi – Terälahti – Kaanaa (Väinö Paunu Oy)
- 91 Sorila – Hirviniemi – Aitoniemi (Lauri Möttö Ky)
- 92A Sorila – Kämmenniemi – Viitapohja – Pulesjärvi – Sorila (Lauri Möttö Ky)
- 92B Sorila – Pulesjärvi – Viitapohja – Kämmenniemi – Sorila (Lauri Möttö Ky).

Tampereen kaupungin joukkoliikenneyksiköllä on myös monipalveluliikenteen pikkubussien liikennöinnin suunnittelu ja talousvastuu. Liikenne ostetaan yksityisiltä yrittäjiltä. Liikenne Ruokonen Oy liikennöi Kämmenniemen pohjoispuolisella ja Aitolahden Monipalvelu Kämmenniemen eteläpuolisella alueella. Autoilla hoidetaan koulukuljetuksia, asiointi- ja palveluliikennettä sekä puhtaasti linjaliikennettä. Kouluvuoden aikana on mahdollista matkustaa koulukuljetusten yhteydessä auton kapasiteetin niin salliessa. Pikkubusseissa matka maksetaan Tampereen matkakortilla tai rahalla. Käyttö on tarkoitettu kaikille.

Teisko - Aitolahdi

Sinisten bussien reitit 12.8.2013 – 1.6.2014

Linjat • Bus lines

- 28** Sorila - Keskustori - Keskustori
- Y28** Nurmi - Atala - Keskustori
- 90** (Kaanaa -) Terälahti (- Maisansalo) - Kämenniemi - Pyyrikintori
- 91** Sorila (- Diabetes-keskus) - Aitoniemi
- 92** Sorila - Pulesjärvi - Viitapohja (- Kämenniemi) - Sorila

Karttopohja © Logica, MML 2011

MATKALIPUT

Tampereen joukkoliikenteessä on käytössä pääosin älykortteihin perustuva matkakorttijärjestelmä. Kortin voi hankkia joko joukkoliikenteen asiakaspalvelusta tai Nella Nettilatauspalvelusta. Matkakortista peritään viiden euron suuruinen korttimaksu. (minimatkakortti 10 euroa). Matkakorttien latauspaikkoja oli kertomusvuoden lopussa joukkoliikenteen asiakaspalvelupisteiden lisäksi 45. Pääosan lipuista voi ostaa myös Nella Nettilatauspalvelusta. Matkakorttia jaettiin vuonna 2013 noin 63 000 kpl. Luku sisältää sekä uudet että matkakorttinsa vaihtaneet asiakkaat. Vanha Tampereen matkakortti kelpasi yhä linja-autoissa vuoden loppuun saakka.

Tampereen matkakortti on käytössä yhteistariffi-, seutu- ja palveluliikenteessä. Lisäksi matkakortilla olevalla arvolipulla voi maksaa sisäänkäyntimaksuja liikuntapalvelujen kohteissa (uimahallit, kuntosalit) Tampereella, Nokiassa ja Ylöjärvellä. Matkakortin voi rekisteröidä myös kirjastokortiksi.

Matkakortin lisäksi on käytössä paperi- ja pahvilippuja (esim. kertalippu) sekä kontaktiton (etäluettava) matkailijakortti. Tampereen joukkoliikenteen busseissa kelpaavat myös Matkahuollon kortit, jos niihin on ladattu matkustamiseen oikeuttava lippu (esim. kaupunkiseudun seutulippu).

Nuoret ja opiskelijat saivat noin 27 prosentin alennuksen arvolipulla aikuisten lipun hinnasta. Kausilipuilla nuorten ja opiskelijoiden alennus oli noin 30 prosenttia aikuisten lipun hinnasta. Lasten alennus oli 50 prosenttia aikuisten lipun hinnasta.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä 65 vuotta täyttäneet tamperelaiset seniorit saavat matkustaa puoleen hintaan klo 9-14. Tamperelaiset rintama- tai miinanraivaajatunnuksen omaavat veteraanit saavat kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti matkustaa maksutta ilman aikarajoitusta. Myös kangasalalaisilla ja ylöjärveläisillä veteraaneilla on ilmainen matkustusoikeus Tampereen seutulippualueella (Tampere, Kangasala, Ylöjärvi, Lempäälä, Nokia, Pirkkala).

Tampereella vakituisesti asuvat 25 vuotta täyttäneet yliopistossa, korkeakoulussa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai lukiossa opiskelevat opiskelijat, joiden opiskelu on päätoimista, voivat ostaa opiskelijalippuja (30 vrk ja/tai arvolippu). 30 vuotta täyttäneille opiskelijoille opiskelija-alennus voidaan myöntää, jos he esittävät opiskelutodistuksen lisäksi voimassa olevan myönteisen opintotukipäätöksen.

Tampereen kaupunkiseudun seutuliput olivat käytössä myös kertomusvuonna. Henkilökohtainen seutulippu on voimassa 30 vuorokautta, ja sitä myydään kotikunnan ollessa Tampere, Nokia, Ylöjärvi, Kangasala, Lempäälä tai Pirkkala. Joustoseutulippu 30 pv/90 vrk oli kertomusvuonna ylöjärveläisten käytössä.

25.6.2013 käynnistyi Seutu+VR -lipun kokeilu lempääläisille ja nokialaisille. Lippu kelpaa busseissa seutulippualueella ja junassa koti-

kunnan mukaan yhteysväylillä Lempäälä-Tampere tai Nokia-Tampere. Lippu on henkilökohtainen yhdistelmälippu. Bussissa käytetään Tampereen matkakorttia ja junassa VR:n e-lippua.

Taksamuutokset

Lippujen hintoja nostettiin 1.1.2013. Taksankorotus perustui yleiseen kustannustason nousuun.

Lipputuote	Vanha hinta	Uusi hinta 1.1.2013
Arvolippu, aikuiset	1,66	1,70
Arvolippu, nuoret ja opiskelijat	1,21	1,24
Arvolippu, lapset ja seniorit	0,83	0,85
Työmatkalippu	39,50	40,50
30 vrk kausilippu, aikuiset	45,00	46,00
30 vrk kausilippu, nuoret ja opisk.	31,00	32,00
30 vrk kausilippu, lapset	22,50	23,00

Lippujen hinnat ja ikäraajat 2013

IKÄRAJAT	
Aikuiset	25 vuotta täyttäneet
Nuoret	12-24 -vuotiaat
Lapset	alle 12-vuotiaat
6-vuotiaat ja sitä nuoremmat ovat oikeutettuja ilmaiseen matkaan maksavan matkustajan mukana.	
KERTALIPUT	
Aikuiset ja nuoret	2,50 €
Lapset	1,00 €
Yövuorolisä	2,50 €
ARVOLIPUT	
Yhden matkan hinta	
Aikuiset	1,70 €
Nuoret	1,24 €
Opiskelijat	1,24 €
Lapset	0,85 €
Seniorit klo 9-14	0,85 €
Veteraanit	ilmainen matkustusoikeus kaupunkiseudulla

KAUSILIPUT	
30 vuorokautta	
Aikuiset	46,00 €
Nuoret	32,00 €
Opiskelijat	32,00 €
Lapset	23,00 €
90 vuorokautta	
Aikuiset	115,00 €
180 vuorokautta	
Aikuiset	220,00 €
Työmatkalippu* 30 vrk/50 matkaa	
	40,50 €

SEUTULIPPU		
kangasalalaiset, lempääläiset, nokialaiset, tamperelaiset, ylöjärveläiset	79,00 €	
pirkkalalaiset	58,00 €	
joustoseutulippu ylöjärveläiset	120,00 €	
seutu + VR -lippu (kotikunta Lempäälä/ Nokia)	79,00 €	
MATKAILIJALIPUT		
	1. vrk	lisävrk
Aikuiset	6,00 €	4,00 €
Nuoret	4,00 €	3,00 €
Lapset	3,00 €	2,00 €

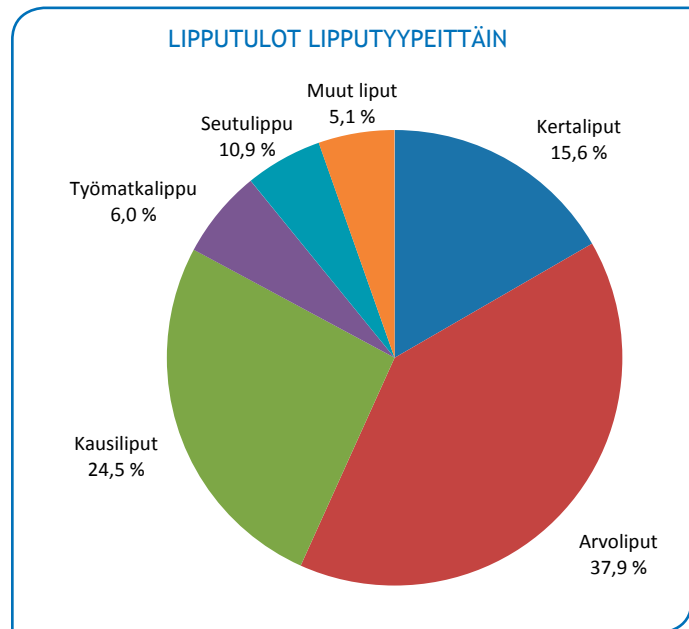
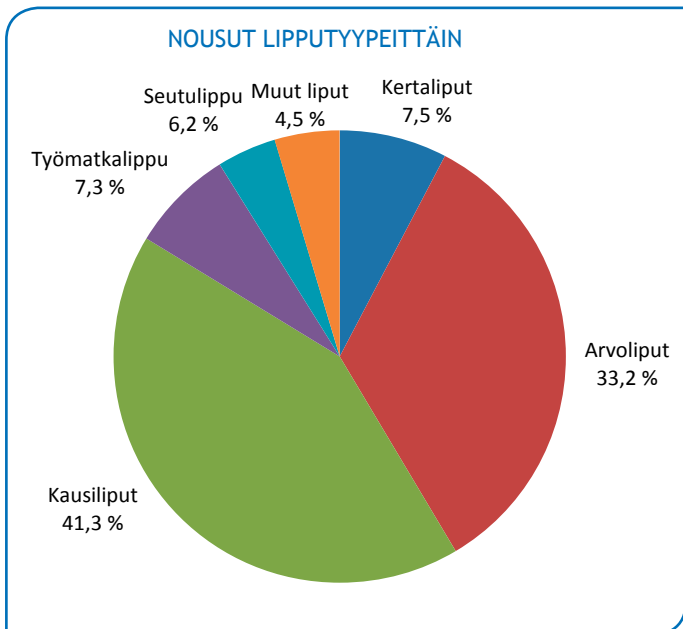
Nousut lipputyypeittäin 2013

	Sopimusliikenne	Palveluliikenne	Käyttökorvausliikenne	Kaikki yhteensä	%-osuus
Kertaliput	2 343 413	6 301	105 494	2 455 208	7,5
Arvoliput	10 282 209	156 631	451 180	10 890 020	33,2
Kausiliput	12 875 058	15 562	657 706	13 548 326	41,3
Työmatkalippu	2 250 698	1 588	132 753	2 385 039	7,3
Seutulippu	1 290 438 ¹	54	725 461 ²	2 015 953	6,2
Muut liput	1 415 688	7 358	60 640	1 483 686	4,5
yhteensä	30 457 504	187 494	2 133 234	32 778 232	100,0

1 sisältää sekä Tampereen että Matkahuollon matkakorteilla tehdyt matkat
2 sisältää vain Tampereen matkakortilla tehdyt matkat

Lipputulot (sis. alv) lipputyypeittäin 2013

	Sopimusliikenne	Palveluliikenne	Käyttökorvausliikenne	Kaikki yhteensä	%-osuus
Kertaliput	5 201 952,40	13 458,00	241 721,50	5 457 131,90	15,6
Arvoliput	12 532 266,56	146 929,93	570 559,88	13 249 756,37	37,9
Kausiliput	8 151 538,29	5 773,19	418 121,51	8 575 432,99	24,5
Työmatkalippu	1 963 004,16	1 582,06	117 318,70	2 081 904,92	6,0
Seutulippu	1 708 043,59	73,57	2 100 266,98	3 808 384,14	10,9
Muut liput	1 686 448,69	5 044,41	73 090,78	1 764 583,88	5,1
yhteensä	31 243 253,69	172 861,16	3 521 079,35	34 937 194,20	100,0

SEUTULIPPUJÄRJESTELMÄ

Seutulippu on seutulippualueeseen kuuluvien kuntien ja valtion tukema edullinen lipputuote. Seutulipulla voi matkustaa lipun voimassaoloaikana rajattomasti kaikissa seutulippualueella liikennöivissä busseissa sekä vaihtaa bussista toiseen täysin vapaasti. Seutulippuun ostetaan matkustusoikeutta 30 vuorokauden erissä. Tampereen kaupungin seutulippukustannukset olivat vuonna 2013 noin 942 000 euroa, johon kaupunki sai valtioneutukea noin 450 000 euroa.

Tampereen kaupunki on mukana neljässä seutulippualueessa.

Tampereen kaupunkiseudun seutulippu

Tampereen kaupunkiseudun seutulipulla voi matkustaa rajattomasti lipun voimassaoloaikana vakiovuoroliikenteessä seutulippualueeseen kuuluvien kuntien (Kangasala, Lempäälä, Nokia, Pirkkala, Tampere ja Ylöjärvi) alueella. Seutulipun hinta tamperelaisille vuonna 2013 oli 79 euroa.

Tampereen itäinen seutulippu

Tampereen itäisellä seutulipulla voi matkustaa rajattomasti lipun voimassaoloaikana vakiovuoroliikenteessä seutulippualueeseen kuuluvien kuntien (Juupajoki, Jämsä, Kangasala, Keuruu, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Pälkäne, Ruovesi, Tampere, Valkeakoski, Virrat) alueella.

Tamperelaisille itäisen seutulipun hinta määräytyy pääasiallisen matkakohteen mukaan 128 eurosta 176 euroon.

Tampereen läntinen seutulippu

Tampereen läntisen alueen seutulipulla voi matkustaa rajattomasti lipun voimassaoloaikana vakiovuoroliikenteessä seutulippuun kuuluvien kuntien (Huittinen, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Jämijärvi, Kihniö, Mouhijärvi, Nokia, Parkano, Pirkkala, Ruovesi, Tampere, Vammala, Virrat, Ylöjärvi ja Äetsä) alueella. Tamperelaisille lipun hinta määräytyy pääasiallisen matkakohteen mukaan 116 eurosta 159 euroon.

Etelä-Pirkanmaan seutulippu

Etelä-Pirkanmaan alueen seutulipulla voi matkustaa rajattomasti lipun voimassaoloaikana vakiovuoroliikenteessä seutulippualueeseen kuuluvien kuntien (Akaa, Kylmäkoski, Pirkkala, Punkalaidun, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti) alueella. Tamperelaisille lipun hinta määräytyy pääasiallisen matkakohteen mukaan 75 eurosta 120 euroon.

Vuonna 2013	Latauksien määrä		Matkojen määrä		Kunnan ja valtion subventio	
	vuosi	kk	vuosi	kk	yhteensä	eur/matka
Tampereen kaupunkiseudun seutulippu	13 032	1 185	745 028	67 730	645 584	0,87
Tampereen itäinen seutulippu	256	23	11 089	1 008	15 842	1,43
Tampereen läntinen seutulippu	953	87	44 092	4 008	118 121	2,68
Etelä-Pirkanmaan seutulippu	1 310	119	77 567	7 052	162 136	2,09
YHTEENSÄ	15 551	1 414	877 776	79 798	941 683	

Latauksien määrä/vuosi	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Tampereen kaupunkiseudun seutulippu	13 032	13 310	13 047	13 028	13 649	14 863	13 891	11 189
Tampereen itäinen seutulippu	256	230	186	277	259	255	196	237
Tampereen läntinen seutulippu	953	950	898	871	921	1 082	995	995
Etelä-Pirkanmaan seutulippu	1 310	1 270	1 211	1 396	1 291	1 276	1 197	1 230
YHTEENSÄ	15 551	15 760	15 342	15 572	16 120	17 476	16 279	13 651

MAKSU- JA INFORMAATIOJÄRJESTELMÄT

Matkakorttien vaihtamista (lippusaldojen siirrot) uusiin jatkettiin ja vanhat matkakortit kelpasivat myös maksuvälineinä koko vuoden ajan. Panttimaksun palautus ja vanhan kortin lataaminen oli mahdollista huhtikuun loppuun asti.

Nettilatauspalveluun lisättiin henkilökohtaisen matkakortin tilaamisen ja työsuhdelippujen jakelu. Molemmat toiminnot edellyttävät vahvaa tunnistautumista (verkkopankkitunnukset). Ostokset maksetaan verkkopankkitunnuksilla ja lipun lataus kortille tapahtuu leimauksen yhteydessä Tampereen joukkoliikenteen tilaamassa liikenteessä.

Nella Nettilatauspalvelussa voi

- tilata henkilökohtaisen matkakortin
- ostaa lippuja

- tarkistaa tietoja asiakkuudesta ja lipuista
- asettaa sähköpostimuistutuksia lippusaldoista.

Infojärjestelmän laitteita oli jokaisessa Tampereen joukkoliikenteen sopimusliikennettä ajavassa autossa ja liikennevaloetuslaitteita noin sadassa liittymässä.

Infojärjestelmän toimintaa tarkkaillaan kuukausittaisissa palavereissa. Järjestelmän toimintaa saatiin parannettua liikennevaloetuksien toiminnan osalta.

Kortti- ja maksujärjestelmähistoria Tampereella

1993 Kaupungin valtuusto päättää uuden rahastusjärjestelmän lippulajeista ja lippujen hinnoitteluperiaatteista 8.9.1993.

1994 Kertalippujen myynti aloitetaan liikennelaitoksen autoissa uusilla rahastuslaitteilla 1.1.2004.

1995 Kortin lukijalaitteet tulevat kaikkiin liikennelaitoksen autoihin.

Matkakorttien alustus ja myynti alkaa liikennelaitoksen neuvonnoissa.

Arvolippu tamperelaisille 65 vuotta täyttäneille ja veteraaneille otetaan käyttöön.

1996 Matkakorttien lataus aloitetaan liikennelaitoksen neuvonnan lisäksi jälleennyntipisteissä.

Yhteistariffiliikenne alkaa 3.6.1996. Liikennelaitoksen lisäksi rahastusjärjestelmän ottavat käyttöön Väinö Paunu Oy, Länsilinjat Oy, Alhonen & Lastunen Oy (nykyinen Veolia Transport Tampere Oy), Valkeakosken Liikenne Oy, Luopioisten Linja Oy ja Helmikkala Ky.

1997 Korttilaitteet varustetaan lukemaan GPT:n korttien lisäksi myös Mifare-kortteja.

Seutulippu ja Matkahuollon kontaktillinen älykortti otetaan käyttöön.

Heinäkuusta 1997 lähtien vain uusi rahastusjärjestelmä on käytössä.

1998 Käyttöön otetaan 100 000:s matkakortti.

1999 Rahastusjärjestelmä otetaan käyttöön myös palvelulinjoilla.

Matkakortin arvolipulla voi maksaa sisäänkäynnin uimahalleissa.

2003 Matkakortin arvolipulla voi maksaa sakkomaksut kirjastoissa.

Mobiililippu (SMS) koekäyttöön.

2004 Dual Interface -korttia testataan.

Päivittäismatkustajille suunnattu henkilökohtainen joukkoliikenteen informaatiopalvelu Johonki otetaan käyttöön.

2006 Työsuhdematkalippu otetaan käyttöön 1.1.2006.

Tampereen kaupunki ottaa työsuhdematkalipun käyttöön 12.4.2006.

Tampereen matkakorttia voi käyttää kirjastokorttina.

2007 Tarjouspyyntö uudesta matkakorttijärjestelmästä 9.2.2007.

Tarjousten jättöaika päättyi 10.4.2007.

Päätös uuden järjestelmän toimittajasta 8.5.2007.

Työsuhdelipun laskutus- ja kirjanpito-liittymä saadaan SAP -järjestelmään syyskuussa.

Sopimus valitun laite- ja ohjelmatoimittajan Pusatec Oy:n kanssa allekirjoitetaan 29.10.2007.

2008 Autolaitteiden tuotantotesti TKL:n autoissa alkaa tammikuussa.

Uusi matkailukortti (Ultra Mifare) käyttöön toukokuussa.

Yhteistariffiliikenteen ajoneuvolaite-asennukset valmiit elokuussa.

2009 Myynti- ja asiakaspalveluohjelmiston testaus alkaa.

Tuotehallinnan testaus aloitetaan.

Nettilatauspalveluprojekti käynnistyy.

Uudet myyntilaitteet ja -ohjelmat latauspisteisiin.

Matkakorttien konvertointi alkaa.

Nettilatauspalvelun testaaminen aloitetaan.

Uuden clearingin testaus alkaa.

Uudesta infojärjestelmästä solmitaan sopimus Logica Suomi Oy:n kanssa.

2010 Clearingin rinnakkaistestaus alkaa.

Uuden informaatiojärjestelmän (IJ-2010) rakentaminen alkaa.

Uusi matkakortti, asiakaspalveluohjelma, asiakas- ja korttirekisteri ja clearing otetaan käyttöön.

IJ-2010 -järjestelmän pilottikonaisuus hyväksytään.

Lissu Liikenteenseuranta julkistetaan osana IJ-2010 -järjestelmää.

2011 Nettilatauspalvelun tuotantoympäristö (aidot yhteydet, myös tunnistautuminen ja maksaminen) pystytetään.

Ensimmäiset nettilatauspalvelussa ostetut liput ladataan kortteille (testiryhmä).

2012 Uudentyyppinen joustoseutulippu 30 pv/90 vrk kokeiluun.

Asiakaspalveluohjelmaa täydennetään kassatoiminnallisuudella.

Nettilatauspalvelu otetaan asiakaskäyttöön (lippusaldotarkistukset ja sähköpostimuistutukset, peruslippujen osto).

2013 Seutu+VR -lippukokeilu käynnistyy.

Nettilatauspalvelun laajentaminen:
- henkilökohtaisen matkakortin tilaaminen
- työsuhdelippujen jakelu

TAMPEREEN KAUPUNKISEUDUN JOUKKOLIKENNELAUTAKUNTA

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta aloitti toimintansa 1.1.2011, ja se toimii kuntien hyväksymän yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Tampereen, Nokian, Oriveden ja Ylöjärven kaupunkien sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kuntien yhteisenä seudullisena joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Tampereen kaupunginvaltuuston ja hallituksen alaisuudessa.

Joukkoliikennelautakunnassa on 14 jäsentä, joista Tampereelta seitsemän henkilökohtaisine varajäsenineen sekä Nokian, Oriveden ja Ylöjärven kaupungeista sekä Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kunnista kustakin yksi jäsen henkilökohtaisine varajäsenineen.

Lautakunnan kokoonpano

	Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet
Lempäälä	Veijo Niemi (PS)	Niina Selin (SDP)
Ylöjärvi	Riitta Vilén (KOK)	Minna Sorsa (Vihr)
Nokia	Raija Nurminen (SDP)	Pia Marjamaa (PS)
Vesilahti	Anna Paavilainen (Kesk.)	Erkki Tarvainen (SDP)
Kangasala	Stiina Lahikainen (Vihr)	Markku Nieminen (KOK)
Orivesi	Ilkka Hjerppe (SDP)	Jussi Viljanen (KOK)
Pirkkala	Antero Saksala (KOK)	Riku Merikoski (Vihr)
Tampere	Pekka Salmi (SDP) pj.	Anneli Kivistö (SDP)
	Antti Ivanoff (KOK) varapj.	Ilpo Rantanen (KOK)
	Aila Dündar-Järvinen (SDP)	Lasse Eskonen (SDP)
	Emilia Olkanen (Vihr)	Jaakko Stenhäll (Vihr)
	Lassi Kaleva (PS)	Aarne Raevara (PS)
	Matti Höyssä (KOK)	Minna Talonen (KOK)
	Ilkka Porttikivi (Vas)	Tiina Heikkilä (Vas)
	Elina Sirén (KOK), kaupunginhallituksen edustaja	

Päätökset

Joukkoliikennelautakunta kokoontui kertomusvuonna 12 kertaa, ja pöytäkirjoihin kertyi yhteensä 115 pykälää.

Vuoden aikana mm. hyväksyttiin vuosisuunnitelma vuodelle 2013, päätettiin kesä- ja talvikauden palvelutasosta, ratkaistiin kolme tarjouskilpailua ja päätettiin linjojen 7B, 17, 20, 22, 90, 91 ja 92 optioiden käytöstä, hyväksyttiin joukkoliikenteen talousarviot vuodelle 2014 sekä Tampereen että seudullisen yhteistoiminnan osalta, hyväksyttiin palvelukokonaisuuden välitilinpäätös tammi-elokuulta 2013, hyväksyttiin kaupunkirakenne- ja ympäristösuunnitelma, hyväksyttiin Teiskon palveluliikenteen järjestämisvastuun ja määrärahan siirto sekä linjaa 32 korvaavan palvelun järjestämisvastuun ja määrärahan siirto, päätettiin lippu- ja tariffijärjestelmästä Tampereen kaupunkiseudulla 1.7.2014 alkaen sekä taksojen korotuksesta 2.1.2014 alkaen, päätettiin kongressilipun käyttöönotosta kansainvälisten kongressien osanottajille sekä pilotista seutulipun kelpoisuuden laajentamiseksi Nokialla ja Lempäälässä pysähtyviin juniin.

Lisäksi lautakunta vastasi kahteen valtuusto- ja yhteen kuntalaisaloitteeseen ja antoi kolme lausuntoa Pirkanmaan ELY-keskukselle. Muutoshakemuksia siirtymäajan liikennöintisopimukseen käsiteltiin kaksi kertaa ja reittiliikennelupahakemuksia käsiteltiin kolme kappaletta. Helmikuussa lautakunta päätti hakea valtionapua suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen parantamiseen ja kehittämiseen.

Huhtikuussa lautakunta päätti joukkoliikenteen järjestämistavoista Kangasalan, Lempäälän ja Vesilahden kunnan sekä Nokian kaupungin alueella. Toukokuussa lautakunta päätti hylätä Väinö Paunu Oy:n reittiliikennelupahakemukset välillä Tampere - Kangasala, Tampere - Lempäälä ja Tampere - Nokia.

Joukkoliikennelautakunnan tehtävät

1. Valmistelee ja tekee muille kunnille esityksen toimivalta-alueensa joukkoliikenteen tavoitteellisesta palvelutasosta,
2. määrittelee ja toimeenpanee toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutason Tampereen osalta ja muiden kuntien omasta palvelutasostaan tekemien päätösten pohjalta,
3. päättää yksinomaan toimivalta-alueensa sisällä harjoitettavan joukkoliikenteen järjestämistavasta,
4. päättää yksinomaan toimivalta-alueellansa harjoitettavan joukkoliikenteen hankinnasta,
5. myöntää lupaviranomaisena yksinomaan toimivalta-alueellaan harjoitettavaan reittiliikenteeseen ja kutsujoukkoliikenteeseen luvat liikenteenharjoittajien hakemuksesta,
6. päättää kuntien ja valtion toimivalta-alueensa joukkoliikenteeseen osoittamien tukien, avustusten ja määrärahojen hakemisesta ja käyttämisestä
7. antaa lausunnot toisen joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen toimivalta-alueeseen kuuluvasta liikenteestä
8. hoitaa muut joukkoliikennelaissa ja palvelusopimusasetuksessa paikalliselle toimivaltaiselle viranomaiselle määrätyt tehtävät.

Tiedotus

Joukkoliikenteen palveluista tiedotettiin julkaisemalla aikataulukirjat kesällä ja syksyllä. Talvikauden kirja jaettiin postitse kotitalouksiin Tampereella ja ympäristökunnissa. Kesän aikataulukirjaa jaettiin ilmaiseksi koko sen voimassaoloajan joukkoliikenteen asiakaspalvelussa, Tampereen kirjastoissa, Iäkäpisteessä, linja-autoaseman Matka-huollossa sekä jälleenmyyjinä toimivissa isoimmista marketeissa.

Tiedotuslehti Sinisten bussien matkassa ilmestyi elokuussa ja se jaettiin kaikkiin kotitalouksiin Tampereella ja ympäristökunnissa. Joukkoliikenteen ajankohtaisista asioista kerrottiin myös viisi kertaa vuodessa ilmestyvässä Tampere-tiedotuslehdessä, joka jaetaan kaikille Tampereen asukkaille.

Uudet linja- ja pysäkkikartat painettiin loppukesästä. Ensimmäistä kertaa linjakartan toiselle puolelle painettiin koko seudun linjakartta. Hervannan ja keskustan välisillä pysäkeillä aloitettiin loka-marraskuun vaihteessa NFC-kokeilu, jonka tarkoituksena on tarjota nopea vaihtoehto ajantasaisten pysäkkiaikataulujen lukemiseen. Alkuvaiheessa pysäkkitunnisteita on yhteensä 145 pysäkillä linjojen 13, 20, 23 ja 30 varrella.

Seutulippua markkinoitiin yhdessä yksityisten liikennöitsijöiden ja ympäristökuntien kanssa. Radiomainoksia tiedotettiin aikataulukausien vaihtumisesta Radio 957:ssä, Iskelmäradiossa ja Radio Sunisassa.

Vuoden aikana järjestettiin neljä tiedotustilaisuutta. Kesäkuussa tiedotettiin uuden Seutu + VR -lipun käyttöönotosta junassa pidetyssä tiedotustilaisuudessa. Paikalla oli liikenneministeri Merja Kyllönen.

Elokuun tiedotustilaisuudessa kerrottiin alkavan liikennöintikauden muutoksista. Marraskuussa tiedotusvälineet kutsuttiin paikalle kuulemaan kesällä 2014 voimaan tulevasta uudesta taksa- ja tariffijärjestelmästä. Joulukuun tiedotustilaisuudessa julkistettiin Tampereen linjastosuunnitelma, josta alettiin kerätä palautetta lopullista linjastosuunnittelua varten.

Joukkoliikenteen Facebook-sivut keräsivät paljon uusia seuraajia. Sivuille lanseerattiin uusi landing page, jonka kautta kerättiin tykkääjien toiveita Facebook-sisällöistä, ja arvottiin joka kuukausi matkalahjakortti. Facebookissa seurattiin mm. Ilves- ja Tappara-matkorttikoteloiden myyntitaitoa innokkaasti. Kilpailun tulos julkisestettiin Facebookissa 26.4. Vuoden 2013 lopussa joukkoliikenteen seuraajia oli Facebookissa 1653 ja Twitterissä 3125.

Markkinointi

Jo perinteeksi muodostuneet eskariajelut järjestettiin maaliskuuhun vaihteessa, ja bussimatkustukseen kävi tutustumassa noin 1700 tamperelaista lasta. Kaikki eskikululaiset saivat joukkoliikenneaiheisen tehtäväkirjansen, jossa opastettiin joukkoliikenteen käyttöön.

Vihreällä viikolla kesäkuussa sai kertalipulla lunastaa matkakortin maksutta. Liikkujan viikolla syyskuussa tamperealaisissa ravintoloissa jaettiin tuopinalusia, joita näyttämällä pääsi bussissa ilmaiseksi kotiin. Kampanjassa olivat joukkoliikenteen lisäksi mukana Ekokumppanit ja Liikenneturva. Joulukuussa joukkoliikenne osallistui Tampereen Joulutorille. Joukkoliikenteen logo oli näkyvissä Joulutorin mainoksissa, ja joukkoliikenteellä oli iso seinämainos torilla.

Kesäkuussa tiedotettiin uuden Seutu + VR -lipun käyttöönotosta. Paikalla oli myös liikenneministeri Merja Kyllönen.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Joukkoliikenteen tarjonnan määrä kasvoi vuonna 2013 noin kaksi prosenttia vuoteen 2012 verrattuna. Vuorotarjontaa lisättiin syksyllä 2012 ja 1.1.2013 alkaen, kun Ylöjärven Vuorentaustan alue liitettiin kaupungin sopimusliikenteen piiriin. Vuoden 2013 aikana liikennetarjontaa supistettiin syksyn 2012 tasoon verrattuna sekä kesällä että talviliikennekauden käynnistyessä elokuussa 2013. Tarjonnan vähentämistä toteutettiin vähäisen kysynnän alueilla ja aikaan.

Palvelutilauksen toteutuminen

Joukkoliikenteen tarjonta lisääntyi vuonna 2013 noin kaksi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Valtaosa kasvusta johtui Vuorentaustan joukkoliikennepalvelujen liittämistä Tampereen kaupungin sopimusliikenteen pariin 1.1.2013 alkaen. Kyseinen muutos lisäsi tarjonnan määrää Vuorentaustan lisäksi Länsi-Tampereella. Kehittämiskustannukset jaettiin Ylöjärven ja Tampereen kaupungin kesken yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Joukkoliikenteen linjastoon tehtiin syksyllä 2012 runsaasti muutoksia. Viime vuosien matkustajamäärän kasvun johdosta lisättiin palveluja lähiöiden ja keskustan välisillä runkoreiteillä. Länsi-Tampereella toteutettiin poikittaisyhteys Tesoman ja Lielahden välillä sekä poistettiin kaupungin sopimusliikenteen ja Ylöjärven seutuliiikenteen päällekkäisyyttä. Nämä muutokset lisäsivät suoritetta vuoden 2013 alkupuoliskolla. Kesällä 2013 ja syksyllä 2013 liikennetarjontaa vähennettiin vähäisen kysynnän alueilla ja aikaan.

Palvelutilaus toteutui noin 0,1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempänä. Kesken vuotta asetettu 0,23 milj. euron lisästä toteutui vain osittain ja tilipäätöksen toteuma on noin 0,15 milj. euroa muutettua talousarviota suurempi.

Palvelukokonaisuuden talous

Palvelukokonaisuuden toimintatuotot toteutuivat noin 0,1 milj. euroa talousarviota pienempänä. Lipputulot toteutuivat noin 0,5 milj. euroa arvioitua pienempänä johtuen lähinnä matkustajamäärän enustettua pienemmästä kasvusta. Talousarvio oli laadittu 3 prosentin kasvulle toteutuneen kasvun ollessa vain 0,5 prosenttia. Valtiontukea tuloutui 0,3 milj. euroa talousarviota enemmän ja lisäksi muut tulot toteutuivat talousarviota suurempina ja kompensoivat suurelta osin matkustajamäärän heikon kasvun.

Palvelukokonaisuuden kulut toteutuivat 0,15 milj. euroa talousarviota suurempana.

Palvelukokonaisuuden toimintakate oli alkuperäisen talousarvion mukainen. Kesken talousarviovuotta tehtyjen säästötoimenpiteiden vaikutukset toteutuivat vain osittain ja vastaavasti toimintatuotot jäi-

vät talousarviota pienemmiksi. Palvelukokonaisuuden toimintakate toteutui 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota heikompana.

Joukkoliikenne on sujuvin vaihtoehto

Valtuustokauden tavoite: Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus on vähintään 18 prosenttia.

Vuosittain seurattava mittari: Joukkoliikenteen matkustajamäärä.

Sitova tavoitetaso 2013: Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 3 prosenttia vuoteen 2012 verrattuna.

Toteutuminen: Joukkoliikenteen matkustajamäärät kasvoivat vuonna 2013 noin puoli prosenttia verrattuna vastaavaan ajanjaksoon vuonna 2012. Tavoitteen mukainen kolmen prosentin kasvu ei toteutunut vuonna 2013. Kysynnän hiipumiseen on vaikuttanut merkittävästi Tampereen työllisyystilanteen negatiivinen kehittyminen. Työmatkaliikenteen vähentyminen vähentää myös joukkoliikenteen kysyntää. Vuonna 2013 tehtiin noin 30,5 miljoonaa matkaa, mikä on runsaat 100 000 matkaa enemmän kuin vuonna 2012.

Pormestarin arvio: Tavoitetta ei saavutettu.

Valtuustokauden tavoite: Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus on vähintään 18 prosenttia.

Vuosittain seurattava mittari: Toimenpiteet seudullisen monimuotoisen joukkoliikenteen edistämiseksi.

Sitova tavoitetaso 2013: Kaupunkiraitiotien 1. vaiheen hankesuunnitelma on valmistunut.

Toteutuminen: Kaupunkiraitiotien yleissuunnitelman laatiminen käynnistyi tammikuussa 2013. Yleissuunnitelma jakautuu kahteen suunnitteluvaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa tehdään valinta jatkosuunnitteluun valittavasta ensimmäisestä raitiotielinjasta alustavan yleissuunnitelman reittivaihtoehtoista. Toisessa suunnitteluvaiheessa laaditaan yleissuunnitelma valitusta raitiotielinjasta, arvioidaan sen vaikutukset ja verrataan runkobussivaihtoehtoon. Suunnittelutyö on edennyt aikataulun mukaisesti. Raitiotien alustavaan yleissuunnitelmaan jääneistä reittivaihtoehtoista on tehty välipäätös kaupunginvaltuustossa 17.6.2013 lukuun ottamatta Pispalan kannaksen ratkaisua, josta kaupunginvaltuusto päätti 11.11.2013. Yleissuunnitelman rinnalla laaditaan selvitystä raitiotien hankinta- ja rahoitusmallista. Yleissuunnitelma valmistuu keväällä 2014.

Pormestarin arvio: Tavoite on saavutettu.

Palvelutilauksen toteutuminen

Joukkoliikenne	Toteuma	Muutettu talousarvio	Ero	Alkuperäinen talousarvio	Muutokset
Kaupunkiliikenne	28 480	27 725	755	27 800	75
Oma tuotanto yhteensä	28 480	27 725	755	27 800	75
Kaupunkiliikenne	13 400	13 953	-553	14 103	150
Teiskon liikenne	1 297	1 369	-72	1 369	0
Seutuliikenne	2 822			2 800	0
Muu tuotanto yhteensä	17 519	18 122	-603	18 272	150
YHTEENSÄ	45 999	45 847	152	46 072	225

Palvelukokonaisuuden talous

Joukkoliikenne	Toteuma	Muutettu talousarvio	Ero	Alkuperäinen talousarvio	KV:n muutokset	Muut muutokset
Toimintatuotot	34 209	34 290	-81	34 290	0	0
Toimintakulut	-45 999	-45 847	-152	-46 072	225	0
Toimintakate	-11 790	-11 557	-233	-11 782	225	0

TILATTU SOPIMUSLIIKENNE

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Linjakilometrit							
TKL	9 102 853	8 884 037	9 067 573	9 859 843	10 209 461	10 548 209	10 381 094
Tilausliikenne Atro Vuolle Oy	25 117	41 162	41 020	41 072	41 072	39 517	35 256
Veolia Transport Tampere Oy				261 856	608 089	238 870	
Väinö Paunu Oy	2 247 848	1 619 607	1 588 783	1 065 385	321 638	58 353	
Länsilinjat Oy	1 182 461	448 081	315 946	194 995	75 641		
Tarjousyhteenliittymä Väinö Paunu Oy ja Länsilinjat Oy		1 363 825	1 022 775	271 667			
Tilausliikenne Lauri Möttö Ky	155 660	162 875	109 447	18 999			
Onnibus Oy	118 108						
YHTEENSÄ	12 832 047	12 519 587	12 145 544	11 713 817	11 255 901	10 884 949	10 416 350
Linjatunnit							
TKL	439 058	428 548	433 769	473 901	496 748	521 501	517 208
Tilausliikenne Atro Vuolle Oy	2 249	3 686	3 678	3 684	3 685	3 473	2 808
Veolia Transport Tampere Oy				14 941	34 675	13 611	
Väinö Paunu Oy	104 892	77 950	80 471	57 826	18 967	3 787	
Länsilinjat Oy	64 941	26 593	20 884	16 076	6 277		
Tarjousyhteenliittymä Väinö Paunu Oy ja Länsilinjat Oy		68 104	50 909	13 224			
Tilausliikenne Lauri Möttö Ky	5 254	5 638	3 737	716			
Onnibus Oy	8 166						
YHTEENSÄ	624 559	610 520	593 447	580 368	560 352	542 372	520 016
Autopäivät							
TKL	32 963	32 047	31 893	34 345	36 262	38 263	38 091
Tilausliikenne Atro Vuolle Oy	222	364	363	363	363	364	312
Veolia Transport Tampere Oy				913	2 112	829	
Väinö Paunu Oy	7 470	5 426	5 445	3 941	1 435	284	
Länsilinjat Oy	4 283	1 857	1 425	1 008	388		
Tarjousyhteenliittymä Väinö Paunu Oy ja Länsilinjat Oy		4 573	3 473	988			
Tilausliikenne Lauri Möttö Ky	565	664	460	103			
Onnibus Oy	521						
YHTEENSÄ	46 024	44 931	43 059	41 661	40 560	39 740	38 403
Länsilinjat Oy		linjat 2, 7, 17, 20					
Väinö Paunu Oy		linjat 7, 10, 15, 22, 27, 90					
Tilausliikenne Atro Vuolle Oy		linja 32					
Tilausliikenne Lauri Möttö Ky		91, 92					
Onnibus Oy		linja 25					
Tampereen kaupunkiliikenne liikelaitys		muut linjat					

TILASTOJA

Tunnusluvut/ joukkoliikenne		2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Matkustajamäärät								
nousijamäärä - sopimusliikenne	kpl/v	30 457 504	30 397 683	28 783 190	27 542 864	26 045 467	26 296 688	24 929 429
nousijamäärä - yhteistariffi- liikenne	kpl/v	32 052 771	32 062 948	30 662 405	29 807 864	28 556 068	29 061 256	27 673 113
sopimusliikenteen osuus yhteistariffiliikenteestä	%	95,0	94,8	93,9	92,4	91,2	90,5	90,1
tamperelaisten seutulippumatkat	kpl	877 776	869 670	853 708	859 316	889 052	966 651	884 443
Tehokkuus/taloudellisuus								
joukkoliikenteen subventioaste	%	26,6 %	26,4	26,8	27,2	27,9	24,9	25,6
joukkoliikenteen subventioaste TKL	%	23,0 %	24,8	25,0	23,8	22,2	28,7	27,5
subventio/nousija - sopimusliikenne	€/nousu	0,41	0,39	0,40	0,41	0,43	0,36	0,37
subventio/linjakm - sopimusliikenne	€/linjakm	0,97	0,95	0,94	0,95	1,00	0,86	0,87
nousijat/linjakm - sopimusliikenne	nousu/linjakm	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4
aikataulunopeus (linjakm/linjah)	km/h	20,5	20,5	20,5	20,2	20,1	20,1	20
Toiminnan laajuus								
linjakm/asukas - sopimusliikenne	linjakm/asukas	58,2	57,6	57,0	55,4	53,3	52,4	50,5
nousuja/asukas - sopimusliikenne	nousu/as	138,1	139,8	135,0	130,2	123,4	126,5	120,8
nousuja/asukas - yhteistariffiliikenne	nousu/as	145,3	147,5	143,8	140,9	135,3	139,9	134,1
joukkoliikenteen subventio/ asukas	€/as	56,40	54,57	53,47	52,83	53,30	44,97	44,17

sopimusliikenne	tilaajan tilaama liikenne
käyttökorvausliikenne	linjalupaliikennettä, joka noudattaa Tampereella Tampereen tariffiohjeita
yhteistariffiliikenne	sopimusliikenne + käyttökorvausliikenne
nousu	sisältää myös vaihtomatkat
subventio	palvelukokonaisuuden ja tilaajayksikön toimintakate
subventioaste	subventio/palvelukokonaisuuden ja tilaajayksikön toimintamenoilla
subventioaste (TKL)	subventio + TKL:n ali- tai ylijäämä/palvelukokonaisuuden ja tilaajayksikön toimintamenoilla

